

**Державний заклад «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К.Д. Ушинського**

Кафедра вокально-хорового підготовки

ГЕТМАНЕЦЬ Н. Ю.

ЛЄСНІК О. С.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ,
ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «ХОРОВИЙ КЛАС»
для здобувачів другого року навчання за першим
(бакалаврським) рівнем вищої освіти**

Одеса 2024

УДК:7.012.2:78.087.68:Г44:785(07)

*Рекомендовано до друку вченою радою Університету Ушинського
(протокол №15 від 25.04. 2024р.)*

Рецензенти:

Савенко С.М. – кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри хорового диригування ОНМА імені А.В. Нежданової,

Ашихміна Н. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вокально-хорової підготовки Університету Ушинського

Гетманець Н.Ю., Лєснік О.С.

Методичні рекомендації до практичних занять та організації самостійної роботи з навчальної дисципліни «Хоровий клас»: метод. реком. Одеса : Університет Ушинського, 2024. 57 с.

Методичні рекомендації до практичних занять та організації самостійної роботи з вибіркової навчальної дисципліни «Хоровий клас» містять питання практичних занять, самостійної роботи студентів, індивідуальне навчально-творче завдання.

УДК:7.012.2:78.087.68:Г44:785(07)

Університет Ушинського, 2024

Н. Ю. Гетманець, О. С. Лєснік

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «ХОРОВИЙ КЛАС» У СТРУКТУРІ ПІДГОТОВКИ ВИКЛАДАЧА МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА.....	4
ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ХОРОВИЙ КЛАС»	7
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ.....	11
МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ.....	29
ГЛОСАРІЙ.....	45
РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ.....	54

НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА «ХОРОВИЙ КЛАС» У СТРУКТУРІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

В процесі вивчення і виконання студентами високохудожнього хорового репертуару, саме з другого курсу, відбувається удосконалення вокально-технічних навичок набутих в класі хорового та сольного співу, ознайомлення майбутніх фахівців із методикою роботи з хором, яка розглядається як сукупність психолого-педагогічних методів практичної вокально-хорової роботи та організаційних форм музично-естетичного виховання, а також формування навичок до вивчення навчально-художнього репертуару хору.

Метою навчальної дисципліни «Хоровий клас» є підготовка фахівців, здатних розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі музичної професійної діяльності або у процесі навчання, обізнаних у галузі вокально-хорового мистецтва, із сформованими навичками хорового співу, здатних здійснювати вокально-хорову роботу в умовах комплексності та невизначеності завдань.

Завдання курсу:

- виховання у студентів професійних умінь та навичок співу в хорі на основі розуміння професійної діяльності та предметної області;
- вдосконалення музичних здібностей та виконавської майстерності в процесі творчої діяльності (основі засвоєння музично-хорового матеріалу);
- оволодіння професійні знання та навички в практичних ситуаціях, процесі виконання навчально-творчих завдань
- забезпечити якістю оволодіння тематичним і практичним матеріалом в рамках музичного матеріалу дисциплін, що вивчається
- аналізувати хоровий твір, використовуючи професійну термінологію
- навчання методам роботи над вокальним-хоровим твором.

Очікувані програмні результати навчання:

ПРН 1. Демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність володіння інструментом (голосом) на належному фаховому рівні під час виконавської (диригентської) діяльності.

ПРН 2. Володіти методами та навичками оркестрової та ансамблевої гри, ансамблевого, хорового співу, репетиційної роботи та концертних виступів.

ПРН 3. Відтворювати різні методики удосконалення виконавської діяльності.

ПРН 12. Володіти термінологією музичного мистецтва, його понятійно-категоріальним апаратом держаною та іноземною мовами.

ПРН 18. Демонструвати виконавську культуру, змістовність художньо-аналітичного опрацювання творів музичного мистецтва у історичному художньо-стильовому контексті.

Унаслідок опанування дисципліни здобувачі мають **знати:**

- музичний матеріал, визначений програмою курсу;
- теоретичні музикознавчі засади хорового мистецтва і специфіку їх використання на практиці хорового виконавства;
- необхідні умови становлення та розвитку вокально-хорової техніки співаків;
- особливості засобів виконавської виразності;
- прийоми вдосконалення виконавської майстерності в хорі;
- етапи роботи з хором та особливості репетиційного процесу;
- методи роботи над вокальним-хоровим твором;
- термінологію музичного мистецтва, його понятійно-категоріальний апарат;
- особливості художньої комунікації в процесі хорової інтерпретації музичного твору;
- музично-теоретичні та культурно-історичні аспекти хорового мистецтва;
- особливості хорових стилів різних епох;

уміти:

- професійно, вокально, художньо та якісно виконувати твори в хоровому колективі;

- демонструвати артистизм, виконавську культуру та технічну майстерність під час

виконавської діяльності;

- володіти культурою ансамблевого хорового співу, володіти вокально-хоровими прийомами співу;
- використовувати різні методики удосконалення виконавської діяльності, здійснюючи відбір методів, прийомів, взаємозв'язків з суміжних областей музичного мистецтва для виконання поставлених завдань;
- аналізувати жанрово-стилістичні особливості хорових творів різних епох, стилів, форм, жанрів;
- інтерпретувати музичні твори з урахуванням особливостей художньої комунікації в умовах хорового виконавства;
- демонструвати навички організації репетиційної роботи та концертних виступів хорового колективу;
- створювати конструктивні взаємовідносини у навчально-виховному середовищі;
- здійснювати самоаналіз, самооцінку та володіти методами самокорекції і самовдосконалення результату вокально-виконавської діяльності;
- проявляти виконавський артистизм, виконавську культуру, здатність до емоційно-вольової саморегуляції в процесі хорової інтерпретації музичних творів.

ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ХОРОВИЙ КЛАС»

Змістовий модуль 1. Удосконалення технічної майстерності співацького апарату та хорової виконавської культури здобувачів.

Тема 1. Закріплення навичок вокально-хорової роботи (дихання, звукоутворення, дикція, артикуляція) в процесі удосконалення технічних можливостей співочого апарату.

Закріплення вокально-хорових навичок на репертуарі вокально-хорових творів, що вивчаються на поточному курсі. Співоче дихання, опора дихання, особливості ланцюгового дихання. Звукоутворення: атака звуку. Звуковисотне інтонування. Співоча дикція. Особливості артикуляції під час співу, правильна артикуляція голосних, вимова приголосних. Поєднання вокального звуку і виразно вимовленого слова. Донесення через виразне виконання поетичного тексту ідеї та змісту виконуваних творів. Виразна, природна міміка обличчя.

Тема 2. Робота над елементами виконської виразності у створенні художньої інтерпретації творів, що вивчаються.

Основні елементи засобів художньої виразності хорового звучання: звуковедення, темпоритм, динаміка, тембр, що сприяють вияву образу твору.

За допомогою цих засобів музичної виразності можна передати найрізноманітніші настрої: повільну і впевнену ходу, рішучість, стрімкість, бурхливість почуттів, спокій, хвилювання і т. п. На ґрунті знань про специфіку вокально-хорової роботи та технічних засобів і прийомів вокальної техніки, взаємозалежності характеру виконання та структури хорового твору виконавці можуть передавати різні почуття та втілювати інтерпретаційну концепцію музичного твору.

Тема 3. Методи і навички ансамблевого співу в репетиційній роботі у творах а капела та з супроводом.

На прикладі хорових творів студенти вчаться працювати над усіма видами хорового ансамблю (мелодичний, гармонічний, тембральний, динамічний, метроритмічний, натуральний, штучний тощо), досягати максимальної

злагодженості хорового звучання, його відповідності до образно-виразової сфери та стилю виконуваного твору. Ансамбль в залежності від фактурного викладу хорової партитури. Природний та штучний ансамбль. Слуховий контроль в роботі над ансамблем (твори без супроводу), слуховий контроль в роботі над ансамблем (твори з супроводом).

Тема 4. Значення форми, композиції та засобів музичної виразності у музичній драматургії творів, що вивчаються.

Удосконалення аналізу партитури, використання теоретичних та практичних знань, вмінь. Драматургічна концепція музичного твору пов'язана з його структурою, розвитком сюжету і вираженням емоцій. Створення художньої інтерпретації твору вимагає ретельного розуміння історичного та культурного підтексту, глибокого розуміння музичних композиційних прийомів і виразних засобів. Формування творчих здібностей в навчально-виховному процесі. Визначення музичної форми. Прості форми, куплетна та строфічна форми, куплетно-варіаційна форма, змішані форми, складні двочастинна й тричастинна форми, варіації, контрастно-складова форма тощо. Взаємозв'язок літературного тексту і музичної форми, зміни структури вихідного літературного тексту й тексту музичної композиції: повтор слів, рядків, скорочення тексту. Складання плану репетиційної роботи над вибраним твором. Репетиційна робота над репертуаром з колективом (методи, прийоми). Формування творчого підходу та особистої ініціативи студента.

Змістовий модуль 2. *Удосконалення вокально-хорових навичок під час роботи над хоровими творами різного жанру.*

Тема 1. Формування вокально-хорових навичок під час роботи над хоровими творами різного жанру. Твори а'capella та з супроводом.

Активізація самоконтролю студентів в роботі по досягненню унісону в хорових партіях. Вивчення своїх хорових партій напам'ять у хорових творах за програмою. Активізація самоконтролю студентів в роботі над досягненням якості звуку. Слуховий контроль під час роботи над чистотою інтонації; Активізація

самоконтролю студентів під час роботи над ансамблем; Досягнення дикційної чіткості та виразності співу хорових партій.

Тема 2. Закріплення слухових навичок в системі мелодичного та гармонічного строю.

Поняття “інтонація та стрій”. Мелодичний та гармонічний стрій. Інтонаційний стрій, способи досягнення. Мелодичний (горизонтальний) та гармонічний (вертикальний) стрій. Інтонування мелодичної лінії називається мелодичним строєм. Інтонування інтервалів у одночасному звучанні акордів, співзвуч називається гармонічним строєм. Активізація самоконтролю студентів в роботі по досягненню унісону в хорових партіях. Вивчення своїх хорових партій напам’ять у хорових творах за програмою. Активізація самоконтролю студентів в роботі над досягненням якості звуку; Слуховий контроль під час роботи над чистотою інтонації; Активізація самоконтролю студентів над ансамблем; Досягнення дикційної чіткості та виразності співу хорових партій. При виконанні кожного музичного інтервалу, як категорії ладу існують свої специфічні закономірності. Вдосконаленню інтонації сприяють спеціальні вправи у вигляді мажорних та мінорних вправ, тетраходів, хроматичних зворотів. Слуховий контроль над досягненням хорового строю в роботі над творами без супроводу; слуховий контроль над досягненням хорового строю в роботі над творами з супроводом.

Тема 3. Робота над хоровим ансамблем у репетиційній роботі.

Хоровий ансамбль. Типи ансамблю. Види ансамблю. Специфіка роботи над хоровим ансамблем. На прикладі хорових творів студенти вчаться працювати над усіма видами хорового ансамблю (мелодичний, гармонічний, тембральний, динамічний, метроритмічний, натуральний, штучний тощо), досягати максимальної злагодженості хорового звучання, його відповідності до образно-виразової сфери та стилю виконуваного твору. Ансамбль в залежності від фактурного викладу хорової партитури. Природний та штучний ансамбль. Слуховий контроль в роботі над ансамблем (твори без супроводу); слуховий контроль в роботі над ансамблем (твори з супроводом).

Тема 3. Вербальна інтерпретація музичного твору

Особливості художньої комунікації учасників в репетиційному процесі. Музична термінологія. Завдання диригента організувати музичний колектив на спільну творчу роботу. В цьому процесі на перший план виходить спілкування з колективом засобами усної мови. В репетиційному процесі використовуються вербальні форми спілкування диригента з колективом: розповідь, бесіда, пояснення, зауваження, вказівки, прохання, команди. Всі види і форми вербального спілкування несуть у собі організаційні, інформаційні, психологічні, комунікативні функції. Кожне слово диригента повинно бути продуманим, точним, цікавим, лаконічним. Уміння цікаво, впевнено, у відповідності до композиторського задуму розкрити у виконанні, ідейно-художній зміст хорового твору, передавати певну образно-емоційну виразність, створити художню цілісність твору та переконати слухача особистою трактовкою.

Тема 4. Художньо-виконавські задачі у розкритті музичної драматургії вокально-хорових творів.

Виконавські вокально–хорові труднощі та шляхи їх подолання. Перенесення музичної ідеї художнього тексту на етапі виконання та вибір шляхів втілення у музично-виконавську концепцію твору. Фразування, кульмінації та їх види (головна, динамічна, образна, частинна, мелодична (вершина), тиха, психологічна тощо). Виконавська деталізація темпу й агогіки. Вплив тембру на відтворення авторського задуму твору. Образно-емоційна палітра, шляхи уособлення. Вміння читати літературний або віршований текст з точки зору акторського перевтілення та бачення.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин
		Денна
III семестр		
1	Вирішення практичних завдань. Формування практичних умінь та навичок ансамблевого співу у вокально-хоровій діяльності.	4
2	Вирішення практичних завдань. Оволодіння методами слухової уваги під час співу малими ансамблевими формами (дуети, тріо).	4
3	Вирішення практичних завдань. Пошук та зіставлення засобів виконавської та технічної майстерності що впливають на художню інтерпретацію твору.	4
4	Вирішення практичних завдань. Взаємодія емоційних та комунікативних властивостей особистості під час роботи над засобами художньої виразності .	4
5	Вирішення практичних завдань. Передача емоційного змісту творів через музично-експресивні властивості виконавців .	4
6	Вирішення практичних завдань. Використання системи засобів музичної виразності з метою розкриття художнього образу творів що вивчаються.	4
7	Вирішення практичних завдань. Методи роботи над інтонаційним строем у творах а капела.	4
8	Вирішення практичних завдань. Створення ансамблевої взаємодії між концертмейстером та вокальними партіями у музично-виконавському процесі в репетиційному та концертній діяльності.	4
9	Вирішення практичних завдань. Фразування та членування форми композиції, визначення кульмінаційних моментів та втілення у художньому образі музичних творів засобами вокальної техніки.	4
10	Вирішення практичних завдань. Опрацювання вправ на різні засоби вокальної техніки у творах, що вивчаються.	4

11	<i>Вирішення практичних завдань. Осмислення художнього задуму творів та відтворення драматургічної концепції музичних творів у живому звучанні.</i>	4
	Усього за III семестр	44
	Усього годин	44

№ з/п	Тема заняття	Кількість годин
		Денна
IV семестр		
1	Вирішення практичних завдань. Розвиток слухових та вокально-інтонаційних навичок.	4
2	Вирішення практичних завдань. Спів канонів та формування поліфонічного слуху у співаків хору.	4
3	Вирішення практичних завдань. Формування навичок Створення горизонтального (мелодії партії) та вертикального (співвідношення голосів) балансу в вокальних творах .	4
4	Вирішення практичних завдань. Виразне фразування, мелодичність та ритмічність звучання окремих партій.	4
5	Вирішення практичних завдань. Емоційна експресія та виразні прийоми передачі емоцій.	4
6	Вирішення практичних завдань. Інформаційні комунікативні уміння студентів у створенні інтерпретації хорових творів	4
7	Вирішення практичних завдань. Володіння професійною термінологією, уміння обирати вербальні засоби відповідно до ситуації під час репетиційного процесу.	4
8	Вирішення практичних завдань. Складання термінологічного словника музичних термінів, та мовленнєвих вказівок за творами, що вивчаються.	4
9	Вирішення практичних завдань. Визначити комплекс образно-змістовних засобів музичної виразності які розкривають драматургічну концепцію творів, що вивчаються.	4

10	<i>Вирішення практичних завдань. Видобудування драматургічної концепції вивчаємих творах за допомогою засобів вокально – хорової майстерності у репетиційному процесі.</i>	4
11	<i>Вирішення практичних завдань. Втілення художнього задуму (концепції твору) у виконавсько-технічній майстерності та вокальній культурі співаків хору у концертній діяльності.</i>	4
	Усього за 2 семестр	44
	Усього годин	88

Змістовий модуль 1. Удосконалення технічної майстерності співацького апарату та хорової виконавської культури здобувачів.

Тема 1. Закріплення навичок вокально-хорової роботи (дихання, звукоутворення, дикція, артикуляція) в процесі удосконалення технічних можливостей співочого апарату.

Практичне завдання № 1.

Мета практичного завдання:

Формування практичних умінь та навичок ансамблевого співу у вокально-хоровій діяльності.

Питання для самостійного опрацювання.

1. Що таке хоровий ансамбль, частковий, загальний.
2. Назвіть ознаки ансамблевого унісону.

Завдання для практичної роботи:

Надайте характеристику неякісного ансамблевого звучання та продумайте засоби його попередження.

Література:

1. Леснік О. С., Мамикіна О.А. Вокально-хорова підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті компетентнісного підходу. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 58. Т. 2. С.55-59.

2. Новська О. Р., Левицька І. М. Ансамблеве музикування як ресурс фахового розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 39. С. 63-66.

3. Осадча Т. В., Клубкова С. А., Левицька І. М. До питання вдосконалення хормейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка. 2021. Випуск 197. С.143 – 149.

Практичне завдання № 2.

Мета практичного завдання:

Оволодіння методами слухової уваги під час співу малими ансамблевими формами (дуети, тріо).

Питання для самостійного опрацювання.

1. Дайте своє визначення поняттям: слухові дії, слухове спостереження, слуховий контроль.

2. Що ви знаєте про методи слухового контролю (самоконтролю) за власною музично-виконавською діяльністю з метою її корекції.

3. Які прийоми та методи спонукання до слухового контролю ви знаєте.

Завдання для практичної роботи:

Співайте свою вокальну партію одночасно спрямовуйте увагу на самоконтроль власного виконання. Під час співу спрямовуйте слухову увагу на певні елементи звучання (окремий звук, мотив, ритм) та різні елементи виконавства (одночасність вступу, закінчення, чистоту інтонації, чітку дикцію, ритмічну злагодженість тощо). Зосередьте свою слухову увагу на одному з них. Дайте свою оцінку виконання кожному елементу хорової звучності.

Література.

1. Бондар Є. М. Художньо-стильовий синтез як феномен сучасної хорової творчості: монографія. Одеса: Астропринт, 2019. 328 с.

2. Кулікова С. В., Шафарчук Т. Г., Десятникова Н. Л. Формування техніки співу на опорі у майбутніх педагогів-музикантів. *Наукові записки: Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2022. №200 С. 87-92.

3. Лєснїк О. С., Мамикїна О. А. Вокально-хорова підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті компетентнісного підходу. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 58. Т. 2. С.55-59.

Тема 2. Робота над елементами виконавської виразності у створенні художньої інтерпретації творів, що вивчаються.

Практичне завдання №1.

Мета практичного завдання:

Пошук та зіставлення засобів виконавської та технічної майстерності що впливають на художню інтерпретацію твору.

Питання для самостійного опрацювання.

1. Чим відрізняється мовне і співацьке звуковидобування.
2. Які бувають типи звуковедення
3. Дайте визначення поняттю «співучість», «пісенність».
4. Які вокальні прийоми сприяють співучості голосу людини?

Завдання для практичної роботи:

Доберіть 2-3 вокально-хорові вправи для різних типів звуковедення(легато, нон легато, стакато, тверда та м'яка атака звука) .

Завдання для практичної роботи:

Співайте свою вокальну партію, утримуйте слухову увагу на інших партіях, дотримуйтесь відповідного звуковедення, та ансамблевого звучання з іншими виконавцями.

Практичне завдання №2.

Мета практичного завдання:

Взаємодія емоційних та комунікативних властивостей особистості під час роботи над засобами художньої виразності.

Питання для самостійного опрацювання.

1. Що таке музична (художня) комунікація. Назвіть головні суб'єкти музичної комунікації.
2. Які особливості музичної комунікації у хоровому виконавстві.
3. Як зовнішні та внутрішні фактори створення музичного образу

корелюються між собою (розгляньте з позиції композитор - музичний твір, музичний твір – виконавець, музичний твір - виконавець – слухач).

Завдання для практичної роботи:

У творах, що вивчаються зробіть аналіз взаємозв'язків між художнім текстом, засобами музичної виразності, звуковеденням та емоційним забарвленням мелодії.

Завдання для практичної роботи:

Розгляньте хоровий твір за програмою чи репертуаром хору, зробіть аналіз твору, виявіть засоби музичної виразності, які найбільше розкривають характер твору та його художній образ. Заспівайте свою партію – епічно, лірично, драматично. Зробіть аналіз свого виступу та охарактеризуйте найбільш відповідну версію авторському задуму.

Література.

1. Каблова Т. Б., Румянцева С. В. Читання партитур для вокальних ансамблів: навчально-репертуарний збірник для студентів ВНЗ. Київ: 2019. 90 с.
2. Кулікова С. В., Шафарчук Т. Г., Десятникова Н. Л. Формування техніки співу на опорі у майбутніх педагогів-музикантів. *Наукові записки: Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2022. №200 С. 87-92.
3. Методичний контент з дисципліни «Хоровий клас» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та 025 Музичне мистецтво. Тема: «Дихальна система людини та як вона працює при співі». 2022 р. Оприлюднено за посиланням: <https://youtu.be/Utqt75T0Euc>

Практичне завдання № 3.

Мета практичного завдання:

Передача емоційного змісту творів через музично-експресивні властивості виконавців .

Питання для самостійного опрацювання.

1. Дайте визначення поняттям: «вокальний звук», «культура звуку», «якість звучання». У якій мірі кожне з них впливає на передачу емоційного змісту творів.

Завдання для практичної роботи:

Зробити виконавський аналіз своєї вокальної партії (позначити олівцем штрихи, нюанси, цезури тощо), визначити художньо-образний зміст твору та засоби музичної виразності. Заспівайте свою партію у двох варіантах без позначень, та за позначеннями. Зробіть порівняльний аналіз.

Література.

1. Леснік О. С., Мамікіна О.А. Вокально-хорова підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті компетентнісного підходу. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 58. Т. 2. С.55-59.

2. Методичний контент з дисципліни «Хоровий клас» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та 025 Музичне мистецтво. Тема: «Резонатори». 2022 р. Оприлюднено за посиланням: <https://youtu.be/SyJ7a0fahAI>

Практичне завдання № 4.

Мета практичного завдання:

Використання системи засобів музичної виразності з метою розкриття художнього образу творів що вивчаються.

Питання для самостійного опрацювання.

1. Назвіть основні фізіологічні та акустичні ознаки вокального голосу.
2. Що таке вокальний прийом, назвіть кілька з них.

Завдання для практичної роботи:

Розгляньте твір, що вивчається, зробіть аналіз мелодичної лінії своєї партії, (комплекс засобів музичної виразності, які найбільш розкривають характер твору, то його художній образ), заспівайте свою вокальну партію, додайте до свого співу різні вокальні прийоми: темброве забарвлення, мелізми, вібратор та ін.

Література.

1. Леснік О. С., Мамікіна О.А. Вокально-хорова підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті компетентнісного підходу. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 58. Т. 2. С.55-59.

2. Осадча Т. В., Клубкова С. А., Левицька І. М. До питання вдосконалення хормейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Наукові*

записки. Серія: Педагогічні науки. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка. 2021. Випуск 197. С.143 – 149.

Тема 3. Методи і навички ансамблевого співу в репетиційній роботі у творах а капела та з супроводом.

Практичне завдання № 1.

Мета практичного завдання:

Методи роботи над інтонаційним строем у творах а капела.

Питання для самостійного опрацювання.

1. Що таке музична інтонація
2. Дайте визначення терміну інтонування.
3. Які особливості виконання творів а капела, їх вокально –хорові складності.
4. На які важливі елементи хорової звучності необхідно звертати увагу в ансамблевому виконанні творів а капела.

Завдання для практичної роботи:

Виконайте твори, що вивчаються ансамблями малих форм (дуетах, тріо).

Звертайте увагу на елементи хорової звучності.

Література.

1. Кьон Н.Г., Тун Лінгге. Шляхи вдосконалення навичок співу в школярів молодших класів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах.* № 72, т. 1. м. Запоріжжя: 2020 р., С. 120-124

Практичне завдання №2.

Мета практичного завдання:

Створення ансамблевої взаємодії між концертмейстером та вокальними партіями у музично-виконавському процесі в репетиційній та концертній діяльності.

Питання для самостійного опрацювання.

1. Дайте визначення поняттю фактура. Доберіть його синоніми.
2. Назвіть типи фактури голосоведіння.

Завдання для практичної роботи:

У творах, що вивчаються зверніть увагу на змістовність різних фактур та їх зміни, роль крокової основи супроводу, виникнення мелосу в русі гармонічної опори, визначіть тип та жанрові ознаки фактури. Під час співу своєї партії звертайте увагу на виражальні засоби акомпанементу творів, співвідношення до вокальної партитури твору, та їх синтез у створенні художнього образу хорового твору. Співайте свою вокальну партію, одночасно переключайте слухову увагу на співвідношення вокальних партій між собою та інструментальним супроводом,

Література.

1. Новська О. Р., Клубкова С. А. Роль соціального інтелекту в контексті хормейстерської підготовки майбутніх фахівців у галузі музичної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 38. С. 41-44.
2. Новська О. Р., Левицька І. М. Ансамблеве музикування як ресурс фахового розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 39. С. 63-66.
3. Осадча Т. В., Клубкова С. А., Левицька І. М. До питання вдосконалення хормейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка. 2021. Випуск 197. С.143 – 149.

Тема 4. Значення форми, композиції та засобів музичної виразності у музичній драматургії творів, що вивчаються.

Практичне завдання № 1.

Мета практичного завдання:

Фразування та членування форми композиції, визначення кульмінаційних моментів та втілення у художньому образі музичних творів засобами вокальної техніки.

Питання для самостійного опрацювання.

1. Дайте визначення поняття форма твору.
2. Назвіть музичні форми, що найчастіше зустрічаються у вокально-хоровому жанрі.
2. Назвіть основні елементи побудови музичних форм.

Завдання для практичної роботи:

У творах, що вивчаються дайте аналіз побудові форми твору, визначте його елементи, позначте їх в партитурі, визначте головну кульмінацію твору, розподіліть дихання залежно від смислових акцентів, позначте цезури.

Література.

1. Каблова Т. Б., Румянцева С. В. Читання партитур для вокальних ансамблів: навчально-репертуарний збірник для студентів ВНЗ. Київ: 2019. 90 с.
2. Лєсник О. С. Формування художньо-мовленнєвих умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі диригентсько-хорової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Суми, 2021. 23с.
3. Лєсник О. С. Сакральні аспекти сучасного українського хорового мистецтва.

Хорова творчість та освіта: осмислення традицій, опанування новацій :

Матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації (22 травня – 2 липня 2023 р., м.Одеса). Видавничий дім «Гельветика», 2023. С.76-79.

Практичне завдання № 2.

Мета практичного завдання:

Опрацювання вправ на різні засоби вокальної техніки у творах, що вивчаються.

Питання для самостійного опрацювання.

- 1.Охарактеризуйте, за якими параметрами відбувається посилення звуку глосу людини.
- 2.дайте визначення поняттю «тембр голосу»;
3. Поясніть, в чому полягає явище резонансу;
4. Схарактеризуйте види співацьких формант

Завдання для практичної роботи:

Виконуйте вокально-хорові твори за програмою в яких ви маєте охарактеризувати: резонаційні відчуття (акустичні), які виникають в ділянці обличчя і грудей; вібраційні відчуття, які виникають в гортані та грудях; фонетичні відчуття, які виникають, переважно, в ротовій порожнині і носових пазухах (підчас вимови фонем –голосних і приголосних звуків). Дайте відповідь на запитання «Що відчуваю в гортані?» «Що відбувається у діафрагмі?» « Куди пішов звук?»

Література.

1. Бондар Є. М. Художньо-стильовий синтез як феномен сучасної хорової творчості: монографія. Одеса: Астропринт, 2019. 328 с.

2. Леснік О. С. Сакральні аспекти сучасного українського хорового мистецтва.

Хорова творчість та освіта: осмислення традицій, опанування новацій :

Матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації (22 травня – 2 липня 2023 р., м.Одеса). Видавничий дім «Гельветика», 2023. С.76-79.

Практичне завдання № 3.

Мета практичного завдання:

Осмислення художнього задуму творів та відтворення драматургічної концепції музичних творів у живому звучанні.

Завдання для практичної роботи:

Зробіть художній аналіз твору та своєї партії у загальній канві розкриття художнього образу твору, що виконується. Вокальними засобами донести до слухача всі емоційно-образні нюанси твору.

Література.

1. Леснік О. С. Діалогічне спілкування як засіб формування художньо-мовленнєвих умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі диригентсько-хорової підготовки. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2019. Випуск 176. С. 217–222.

2. Леснік О. С. Сакральні аспекти сучасного українського хорового мистецтва.

Хорова творчість та освіта: осмислення традицій, опанування новацій :

Матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації (22 травня – 2 липня 2023 р., м.Одеса). Видавничий дім «Гельветика», 2023. С.76-79.

Змістовий модуль 2. Формування вокально-хорових навичок під час роботи над хоровими творами різного жанру.

Тема 1. Формування вокально-хорових навичок під час роботи над хоровими творами різного жанру. Твори а'capella та з супроводом.

Практичне завдання № 1.

Мета практичного завдання:

Розвиток слухових та вокально-інтонаційних навичок.

Питання для самостійного опрацювання.

- 1.Що на вашу думку є слуховий самоконтроль співака. Які відчуття та дії при цьому використовуються.
- 2.Що належить до складників слухового контролю. Назвіть їх.

Завдання для практичної роботи:

Охарактеризуйте вислів : «Диригент, діючи в теперішньому, роблячи висновки з минулого, постійно перебуває ніби в майбутньому будуючи цілеспрямовану перспективу розгортання своїх майбутніх творчих дій».

Під час виконання вокальних партій творів, що вивчаються використовуйте свої відчуття самоконтролю з позиції співацьких дій.

Література.

1. Бондар Є. М. Художньо-стильовий синтез як феномен сучасної хорової творчості: монографія. Одеса: Астропринт, 2019. 328 с.

6. Леснік О. С. Сакральні аспекти сучасного українського хорового мистецтва.

Хорова творчість та освіта: осмислення традицій, опанування новацій :

Матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації (22 травня – 2 липня 2023 р., м.Одеса). Видавничий дім «Гельветика», 2023. С.76-79.

8. Новська О. Р., Клубкова С. А. Роль соціального інтелекту в контексті хормейстерської підготовки майбутніх фахівців у галузі музичної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 38. С. 41-44.

Практичне завдання №2.

Мета практичного завдання:

Формування навичок створення горизонтального (мелодії партії) та вертикального (співвідношення голосів) балансу в вокальних творах .

Питання для самостійного опрацювання.

1. Якими чинниками характеризується інтонування великих та малих терцій, мажорних та мінорних тризвуків.

Завдання для практичної роботи:

Зробіть аналіз музичної тканини твору, що вивчається, його ладотональний план, аналіз гармонії, метро-ритм та своєї мелодичної партії твору. Проспівайте гармонічні каденції та визначте до якого тону тризвуків чи септакордів належить звуки вашої вокальної партії. Грайте гармонічні каденції з одночасним співом вашої мелодичної партії голосу.

Література

1. Лєсник О. С., Мамикіна О.А. Вокально-хорова підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті компетентнісного підходу. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 58. Т. 2. С.55-59.
2. Новська О. Р., Левицька І. М. Ансамблеве музикування як ресурс фахового розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 39. С. 63-66.
3. Осадча Т. В., Клубкова С. А., Левицька І. М. До питання вдосконалення хормейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка. 2021. Випуск 197. С.143 – 149.

Тема 2. Закріплення слухових навичок в системі мелодичного та гармонічного строю.

Практичне завдання № 1.

Мета практичного завдання:

Виразне фразування, мелодичність та ритмічність звучання окремих партій.

Завдання для практичної роботи:

Зробіть аналіз мелодики та метро-ритму твору за такою схемою:

Мелодика твору:

- а) будова, основний тип розгортання;
- б) використана типова інтерваліка;
- в) вплив лінеарності на гармонічну структуру.

Метро-ритм твору:

а) музичний метр і його співвідношення з ритмом вірша;

б) розмір, його співвідношення із жанровою основою музичного твору;

в) домінуючий ритмічний малюнок, його формотворча і експресивна роль.

Співайте свою вокальну партію використовуючи свої знання що до зробленого аналізу твору.

Література.

1. Бондар Є. М. Художньо-стильовий синтез як феномен сучасної хорової творчості: монографія. Одеса: Астропринт, 2019. 328 с.
2. Кулікова С. В., Шафарчук Т. Г., Десятникова Н. Л. Формування техніки співу на опорі у майбутніх педагогів-музикантів. *Наукові записки: Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2022. №200 С. 87-92.
3. Леснік О. С., Мамікіна О. А. Вокально-хорова підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті компетентнісного підходу. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 58. Т. 2. С.55-59.

Практичне завдання № 2.

Мета практичного завдання:

Емоційна експресія та виразні прийоми передачі емоцій.

Завдання для практичної роботи:

Доберіть технічні прийоми вокального співу, які розкривають характер твору, що вивчається. Зробіть власну модель передачі свого емоційного стану, вокальними засобами донести до слухача всі емоційно-образні нюанси твору

Література.

1. Каблова Т. Б., Румянцева С. В. Читання партитур для вокальних ансамблів: навчально-репертуарний збірник для студентів ВНЗ. Київ: 2019. 90 с.
2. Кулікова С. В., Шафарчук Т. Г., Десятникова Н. Л. Формування техніки співу на опорі у майбутніх педагогів-музикантів. *Наукові записки: Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2022. №200 С. 87-92.

3. Методичний контент з дисципліни «Хоровий клас» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та 025 Музичне мистецтво. Тема: «Дихальна система людини та як вона працює при співі». 2022 р. Оприлюднено за посиланням: <https://youtu.be/Utqt75T0Euc>

Тема 3. Вербальна інтерпретація музичного твору

Практичне завдання № 1.

Мета практичного завдання:

Інформаційні комунікативні уміння студентів у створенні інтерпретації хорових творів.

Питання для самостійного опрацювання.

1. Дайте визначення поняттю «термін» та «професіоналізм».
2. Знайдіть терміни та професійні звороти, що найчастіше використовуються у професійній лексиці керівника –диригента.

Завдання для практичної роботи:

В процесі власного спостереження і аналізу зробіть висновки про роботу викладача-диригента з позиції його мовленнєвих дій. Зверніть увагу, які професіоналізми, що найчастіше використовуються під час репетицій. Запишіть їх.

Література.

1. Лєсник О. С., Мамікіна О.А. Вокально-хорова підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті компетентнісного підходу. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 58. Т. 2. С.55-59.
- 2.Методичний контент з дисципліни «Хоровий клас» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та 025 Музичне мистецтво. Тема: «Резонатори». 2022 р. Оприлюднено за посиланням: <https://youtu.be/SyJ7a0fahAI>

Практичне завдання № 2.

Мета практичного завдання:

Складання термінологічного словника музичних термінів, та мовленнєвих

вказівок за творами, що вивчаються.

Питання для самостійного опрацювання відсутні.

Завдання для практичної роботи:

1. Поясніть значення музичних термінів в творах що вивчаються.
2. Замініть позначки композитора в хоровій партитурі визначеннями понять, які вони символізують.
3. Складіть термінологічний словник музичних термінів, що використовуються під час вивчення вокально-хорових творів за програмою.

Література.

1. Леснік О. С., Мамикіна О.А. Вокально-хорова підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті компетентнісного підходу. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 58. Т. 2. С.55-59.
2. Осадча Т. В., Клубкова С. А., Левицька І. М. До питання вдосконалення хормейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка. 2021. Випуск 197. С.143 – 149.

Тема 4. Художньо-виконавські задачі у розкритті музичної драматургії вокально-хорових творів.

Практичне завдання № 1.

Мета практичного завдання:

Визначити комплекс образно-змістовних засобів музичної виразності які розкривають драматургічну концепцію творів, що вивчаються.

Завдання для практичної роботи:

1. Визначити загальний характер твору, що вивчається, його емоційний та образний зміст?
2. Знайти спільне та відмінне у трактуванні змісту твору поетом і композитором.
3. Визначити, як трактує зміст і ідею твору поет (обґрунтувати і аргументувати свою точку зору).
4. Які засоби музичної виразності використовує композитор для передачі змісту

твору?

Завдання для практичної роботи:

Визначити засоби музичної виразності, які підсилюють емоційне звучання літературного тексту, доберіть відповідні прийоми вокальної техніки. Заспівайте мелодичну лінію своєї партії у відповідно отриманій інформації.

Література.

1. Кьон Н.Г., Тун Ліньге. Шляхи вдосконалення навичок співу в школярів молодших класів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах*. № 72, т. 1. м. Запоріжжя: 2020 р., С. 120-124

Практичне завдання № 2.

Мета практичного завдання:

Видобудування драматургічної концепції вивчаємих творів за допомогою засобів вокально – хорової майстерності у репетиційному процесі.

Завдання для практичної роботи:

Співати твори, що вивчаються, ансамблями малих форм (дуети , тріо, квартети). Чути звучання всього ансамблю й оцінювати загальний динамічний баланс, домагатися тотожності виконання всіх елементів музичного твору, штрихів, манери звукоутворення; працювати над єдністю художнього задуму, емоційно-образною сферою твору і втілювати її в процесі спільного виконання

Література.

1. Новська О. Р., Клубкова С. А. Роль соціального інтелекту в контексті хормейстерської підготовки майбутніх фахівців у галузі музичної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 38. С. 41-44.

2. Новська О. Р., Левицька І. М. Ансамблеве музикування як ресурс фахового розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 39. С. 63-66.

3. Осадча Т. В., Клубкова С. А., Левицька І. М. До питання вдосконалення хормейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка. 2021. Випуск 197. С.143 – 149.

Практичне завдання № 3.

Мета практичного завдання:

Втілення художнього задуму (концепції твору) у виконавсько-технічній майстерності та вокальній культурі співаків хору у концертній діяльності.

Завдання для практичної роботи:

Проаналізувати один з музичних творів зі своєї програми по хоровому класу (усно). Визначте завдання твору, зробіть виконавський план твору, що виконується. Проспівайте твори, що вивчаються та виконуються у концертній програмі на пам'ять.

Література.

1. Новська О. Р., Клубкова С. А. Роль соціального інтелекту в контексті хормейстерської підготовки майбутніх фахівців у галузі музичної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 38. С. 41-44.
2. Новська О. Р., Левицька І. М. Ансамблеве музикування як ресурс фахового розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 39. С. 63-66.
3. Осадча Т. В., Клубкова С. А., Левицька І. М. До питання вдосконалення хормейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка. 2021. Випуск 197. С.143 – 149.ї

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

ІНДИВІДУАЛЬНЕ НАВЧАЛЬНО-ТВОРЧЕ ЗАВДАННЯ

Тематика.

Індивідуальні навчально-творче завдання для III семестру.

Добір репертуару на різні типи та види вокально- хорових навичок (за вибором).

1. Добір репертуару для співу кантилена.
2. Добір репертуару з метроритмічними складностями.
3. Добір репертуару на різні штрихи.
4. Добір репертуару на різні динамічні відтінки.

Добір цікавого музично-виконавського репертуару є суттєвим чинником успішної виховної роботи та засобом удосконалення вокально-виконавської майстерності колектива. На його основі накопичуються музично-теоретичні знання, виробляються вокально-хорові навички, виховується естетичний смак виконавців.

Сукупність музичних творів сприяє зростанню майстерності колектива, розвитку творчої активності виконавців. Окрім того вокально-хорові твори для розучування з хоровим колективом мають відповідати його виконавським можливостям, рівню музичної підготовки співаків і водночас бути високохудожніми. Тобто, добираючи репертуар, необхідно зважати на вокальні особливості колективу, здатність співаків долати технічні труднощі у процесі їх виконання.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНТЗ

1. Добір вокально-хорового репертуару повинен здійснюватись за такими принципами:
 - художня цінність та естетична значимість музичних творів;
 - доступність для виконання;
 - педагогічна доцільність;
 - тематичне, жанрове та стильове різнобарв'я
2. Усно аргументувати свій вибір твору відносно вокально-виконавським задачам і цілям.
3. Вокально-хоровий твір повинен бути наданий чи на електронному носії чи у надрукованому викладі.

Індивідуальні навчально-творче завдання для IV семестру.

Підбір та художньо-виконавський аналіз вокально-хорового творів для різного виконавського складу хору (за вибором).

1. Підібрати та зробити художньо-виконавський аналіз твору для дитячого хору.
2. Підібрати та зробити художньо-виконавський аналіз твору для жіночого хору.
3. Підібрати та зробити художньо-виконавський аналіз твору для чоловічого хору.
4. Підібрати та зробити художньо-виконавський аналіз твору для мішаного складу хору.

Правильний вибір репертуару та його дієвий аналіз сприяють ефективності навчально-виховного процесу. Здатність самостійно робити аналіз творів, вірно визначати їх художні завдання, технічні складності, аналізувати художньо-педагогічні якості твору, цікаво і грамотно інтерпретувати зміст художніх образів виховує свідоме ставлення до мистецтва. Ідеться про роботу над партитурою, яка передбачає три етапи: ознайомлення з хоровим твором, загальне уявлення про

нього та його художні образи; вивчення і розуміння сутності хорового твору; формування виконавського задуму, індивідуальної трактовки твору і плану його виконання. Завданням виконавського аналізу є пошук засобів, за допомогою яких можна втілити сутність хорового твору у його звучанні, донести до слухача його образно-художній зміст.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ІНТЗ

1. Надати твір у надрукованому вигляді.

2. Аналізувати твір в усній формі за такою схемою :

- опрацювати хорову партитуру (робота над штрихами, акцентами, ферматами, цезурами, паузами, визначення часткових та загальних динамічних кульмінацій, головної кульмінації твору та лінії розвитку кульмінаційних епізодів, мелодичних вершин, характеристика темпу та його змін/коливань у цілісній композиційній побудові твору, особливості мелодики, гармонії, темпоритму, динаміки);
- виявити творчий задум композитора і поета та своєрідності їх втілення;
- визначити виконавські прийоми і засоби – загально-виконавські (агогіка, динамічні відтінки, фразування тощо) та спеціально- виконавські (манери звуковидобування, тембру, артикуляції, дикції);
- визначити технічні прийоми роботи над втіленням художнього образу твору;
- визначити діапазону кожної хорової партії, співвідношення теситури голосів і твору загалом, ансамблю;
- виявити технічні труднощі у кожній партії, у хорі загалом (інтонаційні, ритмічні, динамічні, теситурні, дикційні, вокальні);

Порядок подання та захисту індивідуального навчально-творчого завдання:

1. ІНТЗ подається викладачу, який проводить практичні заняття з даної дисципліни, не пізніше, ніж за 2 тижні до семестрового контролю.

2. Захист завдання відбувається шляхом усного звіту студента про виконану роботу (до 5 хв.).
3. Оцінка за ІНТЗ виставляється на заключному практичному занятті з курсу на основі попереднього захисту студентом ІНТЗ.
4. Оцінка за ІНТЗ є **обов'язковим компонентом** іспитової оцінки (диференційованого заліку, заліку) і враховується при виведенні підсумкової оцінки з навчального курсу.
5. Виконання індивідуальних навчально-творчих завдань (ІНТЗ), що передбачені в курсі навчальної дисципліни, є обов'язковим.
6. Оцінювання ІНТЗ здійснюється в межах 10 % від загальної кількості балів. Тобто, із 100 балів за підсумкової оцінки за ІНТЗ виставляються від 1 до 10 балів.

Рекомендований репертуар для практичного та самостійного опрацювання.

1. Авдієвський А. «Колискова», «Ой там за лісочком».
2. Бріттен Б. «Гімн Діві».
3. Вацловас А. «Anoj Pusej Dunojelio», «Cantate Domino».
4. Вахнянин А., сл. Шевченка Т. «Садок вишневий коло хати».
5. Верді Дж. «AveMarie».
6. Вериківський М., Франко І. «Розвивайся, лозо, борзо».
7. Гайворонський М., обр. М. Колесси «Ой, у саду».
8. Данькевич К. «Чорний крук у полі кричє» хор з опери «Богдан Хмельницький».
9. Дилецький М. «Херувимська пісня».
10. Дичко Л. «Сонячний струм», «Урочиста Літургія» (окремі номери).
11. Кошиць О. «На вулиці скрипка грає».
12. Колядки, щедрівки: «В Вифлеємі новина» обр. Семчишина В.,
«Витай, Ісусе» обр. Легкого І., «Добрий вечір тобі, пане господарю» обр.
Авдієвського А., «Що то за предиво» обр. Леонтовича М.
13. Лассо О. «Матона», «Солдатская серенада», «Тик – так», «Эхо».
14. Леонтович М. «Літургія Іоанна Златоустого» (окремі номери).
15. Лисак Г., сл. Шевченка Т. «А мій батько орандар».
16. Пашкевич А., сл. Негоди М. в обробці Токар О. «Степом».
17. Раттер Дж. «Господь Благословляє», «Gloria», «Реквієм» (окремі номери), «I will sing with the spirit».
18. Россіні «Маленька меса», «StabatMater», «Реквієм» (окремі номери).

19. Станкович Є. хоровий концерт «Цвіт папороті» (окремі номери).
20. Українська народна пісня «Грицю, Грицю, до роботи» обр. Леонтовича М.
21. Українська народна пісня «За городом качки пливуть» обр. Леонтовича М.
22. Українська народна пісня «Над річкою бережком» обр. Леонтовича М.
23. Українська народна пісня «Ой на горі два дубочки» в обр. Чмут О.
24. Українська народна пісня «Цвіте терен» обр. Авдієвського А.
25. Українська народна пісня «Чом ти не прийшов» обр. Козов'якіна О.
26. Українська народна пісня «Щедрик» обр. Толмачова Р.
27. Українська народна пісня «Пряля» в обр. Леонтовича М.
28. Українська народна пісня «Журавель» обр. Скалецького Р.
29. Шевченка Т, обр. Козака Є. «Думи мої».

РАДУЙТЕСЯ, ПРАВЕДНІЇ
М. Березовський

Allegretto

Ра - дуй - те - ся, пра - вед - ні - ї, ра - дуй - те -

ся, ра - дуй - те - ся, ра - дуй - те - ся, пра - вед - ні - ї о

Гос - по - де, пра - вед - ні - ї о Гос - по -

де, пра - вим *tr* по - до - ба - єт по - хва -

ла, пра - вим по - до - ба -
cresc.
 ла, пра - вим по - до -

ет пра - вим по - до -
 по -
 ба - ет по - хва - ла, по - до -

ба - ет по - хва - ла.
 хва - ла.
 ба - ет по - хва - ла. Ал - ли - лу - я,
r

аи ли - лу - я,
 ал - ли - лу - я, ал - ли - лу -
 ал - ли - лу - я, ал - ли - лу -

я, ал-ли-лу-я, *cresc.* ал-ли-лу-я, ал-ли-

я, ал-ли-лу-я, ал-ли-лу-я, ал-ли-

лу-я, ал-ли-лу-я, я, ал-ли-лу-я, ал-ли-лу-

лу-я, ал-ли-лу-я, ал-ли-

я, ал-ли-лу-я, ал-ли-лу-я, ал-ли-лу-я,

лу-я, ал-ли-лу-я,

ал-ли-лу-я, ал-ли-лу-я, ал-ли-лу-я.

ал-ли-лу-я, ал-ли-лу-я.

ал-ли-лу-я, ал-ли-лу-я.

КОНЦЕРТ №3, I часть

Д. Бортнянский

Maestoso

Soprano

Гос - по - ди! Гос - по - ди! си - ло - ю Тво - е - ю

Alto

5

воз - ве - се - лит - ся царь, воз - ве - се - лит - ся царь, воз - ве - се - лит - ся

воз ве - се - лит - ся

8

царь, воз - ве - се - лит - ся царь, воз - ве - се - лит - ся царь,

царь, воз - ве - се - лит - ся

11

царь, воз - ве - се - лит - ся царь, воз - ве - се - лит - ся царь

царь, воз - ве - се - лит - ся царь, и о спа -

царь, воз - ве - се - лит - ся и о спа -

14

се - ни - и Тво - ем воз - ра - ду - ет - ся, во - ра - ду - ет - ся, во - ра - ду - ет -

се - ни - и Тво - ем воз - ра - ду - ет - ся, воз - ра - ду - ет -

18

ся зе - ло. Гос - по - ди! си - ло - ю Тво - е - ю воз - ве - се - лит - ся

ся зе - ло;

22

царь и о спа - се - ни - и Тво - ем воз - ра - ду - ет - ся зе - ло, воз -

царь и о спа - се - ни - и воз - ра - ду - ет - ся зе -

26

ра - ду - ет - ся зе - ло, воз - ра - ду - ет - ся зе - ло, воз

ло, воз - ра - ду - ет - ся зе - ло, воз - ра - ду - ет - ся, воз

30

во - ра - ду - ет - ся, воз - ра - ду - ет - ся зе - ло, воз - ра -

ра - ду - ет - ся зе - ло,

ра - ду - ет - ся зе - ло, воз - ра - ду - ет - ся зе - ло, и о спа -

34

ду - ет -

-се - ни - и Тво - ем воз - ра - ду - ет - ся, воз - ра - ду - ет -

37

ся зе - ло

воз - ра - ду - ет - ся зе - ло.

ся зе - ло,

БЛАГОСЛОВИ, ДУШЕ МОЯ, ГОСПОДА

К. Стеценко

Moderato

Бла - го - сло - ви, ду - ше мо - я, Гос - по -

да, Бла - го - сло - вен е - си, Гос - по -

ди. Бла - го - сло - ви, ду - ше мо - я,

Гос - по - да и вся внут - рен - ня -

я мо - я и - мя Свя -

то - е Е - го. Бла - го - сло -

This system contains the first two staves of music. The melody is in the upper staff, and the accompaniment is in the lower staff. The key signature has two flats (B-flat and E-flat). The time signature is 3/4. The lyrics are "то - е Е - го. Бла - го - сло -".

ви, ду - ше мо - я, Гос - по - да

This system contains the next two staves. The melody continues in the upper staff, and the accompaniment continues in the lower staff. The lyrics are "ви, ду - ше мо - я, Гос - по - да".

и не за - бы - вай всех

This system contains the next two staves. The melody continues in the upper staff, and the accompaniment continues in the lower staff. The lyrics are "и не за - бы - вай всех".

воз - да - я - ний Е -

This system contains the next two staves. The melody continues in the upper staff, and the accompaniment continues in the lower staff. The lyrics are "воз - да - я - ний Е -".

го. Бла - го - сло -

This system contains the final two staves of music on the page. The melody continues in the upper staff, and the accompaniment continues in the lower staff. The lyrics are "го. Бла - го - сло -".

ви, ду- ше - мо - я, Гос -

по - да, Бла -

го - сло - вен

е - си, Гос -

по - ди.

The musical score is written for piano and voice. It consists of five systems of staves. The piano part is in the left hand, and the vocal part is in the right hand. The key signature is one flat (B-flat), and the time signature is 4/4. The lyrics are in Russian and are written below the vocal staff. The piano part provides harmonic support with chords and moving lines. The vocal part features a melody with some long notes and rests, indicating a slow or reverent tempo.

АЛИЛУЯ

С. Людкевич

Lento

Soprano

p А - ли - лу - я, а - ли - лу - я, а - ли -

Alto

лу - я, а - ли - лу - я, а - ли - лу - я,

6

а - ли - лу - я, *f* а - ли - лу - я, *p* а - ли - лу - я.

11

ГЛОСАРІЙ

Аналіз хорової партитури – один із компонентів вивчення її диригентом, необхідна умова для успішної репетиційної роботи над хоровим твором. Складається із: а) загальних відомостей про твір та його авторів; б) аналіз літературного тексту і його використання композитором; в) музично-теоретичний аналіз; г) вокально-хоровий аналіз; д) виконавський план (репетиційний процес, інтерпретація, особливості диригування).

Анотація – короткий виклад змісту музичного твору. Включає в собі: повну назву твору, авторів музики і тексту, дати їх життя, характеристика творчості, жанр, форму, фактуру, тональність, темп, метр, ритмічні особливості, динаміку, звуковедення, склад хору, діапазон кожної партії і всього хору, теситуру і засоби хорового викладу.⁵⁰

Ансамбль – (з франц. разом) це злагодженість виконання в співі, грі на музичних інструментах. Залежно від кількості учасників і партій, які вони виконують, розрізняють наступні ансамблі: дует (2 учасники), тріо (3 учасники), квартет (4 учасники), квінтет (5 учасників), секстет (6 учасників), септет (7 учасників), октет (8 учасників), нонет (9 учасників), дециметр (10 учасників). Групи з більшого числа виконавців називаються просто ансамблями. Хоровий ансамбль потребує необхідну злитність усіх голосів кожної партії та врівноваженість усіх партій в цілому, якість хорового співу. Розрізняють ансамбль частковий (окремої партії) і загальний (злагодженість всіх партій), природний і штучний ансамбль. Сукупність окремих видів ансамблю: інтонаційного, метро- ритмічного, динамічного, тембрального, дикційно-орфоепічного, агогічного.

Артикуляція (розчленування). В музичній практиці поняття «артикуляція» визначається як мистецтво виконувати мелодії, музичний твір у цілому з тим рівнем розчленування або об'єднання всіх музичних елементів і у такий спосіб, який дозволяє створювати яскраве, виразне емоційне музичне враження.

Артикуляційний апарат – система органів, за допомогою яких формуються звуки мови. До них відносяться: голосові зв'язки, язик, губи, м'яке нъобо, глотка, нижня

щелепа (активні органи); зуби, тверде ньюбо, верхня щелепа (пасивні органи). При допомозі артикуляційного апарату формується голосні і приголосні звуки.

Атака – початок звуку, момент утворення звуку, буває трьох видів: тверда, м'яка, придихова.

Багатоголосся – склад музики, оснований на сполученні кількох самостійних голосів (поліфонія) чи на з'єднанні головного голосу – мелодії і акомпонуючих голосів (гомофонія). Нерідко зустрічається також мішаний гамофонно-гармонічний, або гамофонно-поліфонічний склад.

Вібрато – періодична зміни звуку по висоті, силі і тембру. Вібрато існує в правильно поставленому співочому голосі і додає йому теплоти, яскравого звучання, бере участь в створенні індивідуального тембру співака.

Виразність – невід'ємна якість музичного виконання, завдяки якій слухачі сприймають ідейно-художній зміст хорового твору, його трактовку. При колективному виконанні провідна роль належить диригенту, який, діючи на хор, разом з ним відтворює образи музичного твору.

Вокальна робота в хорі – одна із найважливіших в репетиційній роботі з хором. Відпрацювання ансамблю, строю, нюансів, дикції, тембрів спирається на «вокальний фундамент». Вокальна робота виправляє співочі недоліки хористів і прививає їм навички правильного співу.

Гігієна голосу – дотримання співаком певних правил поведінки, співочого режиму.

Голос – кожна із мелодичних ліній в гармонічній, або поліфонічній музиці; окрема партія в хорі.

Голос співочий – сукупність співочих звуків, що видобудовуються голосовим апаратом. Для співочого голосу характерні: визначеність висоти, чіткість голосних, більша чи менша протяжність. Співочим голосом, також, називають вміння співати. Одним із кращих засобів, що допомагають розвитку голосу, є хоровий спів.

Голосовий апарат – орган функціонування голосу, складається з наступних частин: а) гортань з голосовими складками; б) дихальний апарат – порожнини носа та рота, носоглотка, гортань, дихальне горло-трахея, легені; м'язи, що

керують диханням (діафрагма, м'язи вдиху та видиху); в) резонатори, при взаємодії зв'язок та дихання, посилюють та забарвлюють співочий звук; г) артикуляційний апарат, що формує голосні та приголосні звуки: нижня щелепа, губи, язик, м'яке піднебіння. Під час співу, усі частини голосоведення, керовані мозком, діють одночасно та взаємопов'язано.

Діапазон – звуковий об'єм голосу від найнижчого до найвищого звуку.

Дикція – чіткість, виразність вимови тексту. Хороша дикція – неодмінна умова хорового виконавства, залежить від якості вимови в кожного учасника, від однорідності та одночасності вимови усією хоровою партією. Особливо важлива чітка вимова приголосних. Для чіткості дикції досить важлива усвідомлена вимова, спів напам'ять. Також, дикція повинна відповідати характеру твору.

Дихання – найважливіший елемент співочого процесу, певною мірою підкорене волі співака. Вдих, при співі, відбувається дуже швидко, безшумно, носом, або ротом одночасно. Об'єм та характер вдиху залежать від довжини, динаміки, характеру музичної фрази, темпу. Видих від вдиху відокремлений паузою – затримкою, призначенням якої є – активізація та організація голосового апарату. Видих повинен бути економним.

Жіночий хор – хор, до складу якого входять жіночі голоси: сопрано, мецо-сопрано, контральто. Загальний діапазон жіночого хору від fa до c 3 (переважає від g до g-a 2).

Інтонація – мелодичний зворот, найменша частина мелодія, що має виразне значення. Також, варіант виконання звуку, або інтервалу голосом, без фіксованої висоти звукоряду.

Інтонування – свідоме виконання музичного звуку голосом.

Звуковедення – це характер відтворення звуку. Відомі такі способи звуковедення, як *legato* (суцільний спів звуків один за одним), *non legato* (спів звуків окремо), *staccato* (щоразу нова атака для утворення звуку).

Кульмінація (лат. *culmen* – вершина) – найбільш напружений момент у розвитку музичної форми (фрази, речення, періоду, усього твору). Окремі часткові

кульмінації підпорядковуються головній. Усвідомлення виконавцем кульмінацій та відповідне їх виділення – є важливим засобом виразності.

Ланцюгове дихання – це вокально-хоровий прийом поновлення дихання, який дає можливість забезпечувати необхідну тривалість звучання музичної фрази. Сприяє виконанню довгих музичних фраз, або цілого музичного твору.

Мелодія (грец. melodia – спів, пісня, наспів) – музична думка, виражена одноголосно. Основний засіб музичної виразності, в якому поєднуються всі

елементи: висотні та ритмічні співвідношення звуків, динаміка, артикуляція.

Метр – послідовність чергування сильних та слабких долей в ритмічному русі. Сильна доля утворює метричний акцент, за допомогою якого твір поділяється на такти. Метри бувають прості (з однією сильною долюю в такті), складні (складаються із кількох простих однорідних) та мішані (складаються із кількох простих неоднорідних). Відчуття та усвідомлення метру – необхідна умова музичного виконавства, а тим більше хорового.

Мецо-сопрано – середній жіночий голос. Діапазон від а до а². Розрізняють високе (ліричне) мецо-сопрано, по характеру звуку наближене до сопрано, та низьке, наближене до контральто. В хорі входять до складу партії перших альтів.

Мішаний хор – колектив співаків, що складається із неоднорідних голосів: сопрано, альтів, тенорів, басів. Мішаний хор володіє найбільшими виразними можливостями. Проте, досягнути ансамблю та строю в такому хорі складніше, ніж в однорідних хорах.

Однорідний хор – хор, що складається лише із чоловічих, лише із жіночих, або. лише із дитячих голосів.

Партитура – нотний запис ансамлевої музики, в якому зведені партії усіх голосів.

Період – найменша з композиційних форм, що виражає більш-менш закінчену музичну думку. Проста одночастинна форма, що поділяється на речення, фрази та мотиви. Речення – музична побудова обмежена кадансом, відрізняється від

періоду меншим розміром, меншою складністю та завершеністю. Іноді набуває самостійного значення. Фраза обмежена цезурою, а мотив – найменший музичний смисловий елемент.

Позиція (лат. positio – положення) – термін, вживаний педагогами-вокалістами. У високій позиції, звук, внаслідок активізації верхніх резонаторів, набуває дзвінкості, польотності, інтонаційної точності. Низька, неправильна позиція пов'язана з глухим, важким та, часто, інтонаційно низьким звуком. Низька позиція психологічно пов'язана з «лінивим» співом.

Примарні тони – це звуки з середньої частини діапазону. Вони звучать вільно, повно, тембрально виразно.

Професіоналізми – слова та мовленнєві звороти, характерні для мови людей певних професій. Вони вживаються на позначення спеціальних понять лише в сфері тієї чи іншої професії і не завжди відповідають нормам літературної мови. Професіоналізми виступають як неофіційні (експресивно забарвлені) синоніми до термінів.

Регістр – це певна частина діапазону голосу, об'єднана схожістю тембру на основі однорідності звуковидобування. Розрізняють три реєстри: нижній або грудний; мішаний або мікстовий, високий або головний.

Резонатор – це частина голосового апарату, за допомогою якого слабкому звуку можна надати гучності і характерного тембру. Р. поділяються: *головний* (тверде і м'яке піднебіння, зуби, лобна пазуха, лицевий кістяк) і *грудний* (гортань, трахея, бронхи, грудна клітина).

Сольфеджування – спів з назвою нот, широко застосовується в хорі.

Сопрано – найвищий жіночий голос. Діапазон від с 1 до с 3. Існує три основних різновиди сопрано: драматичне (характеризується повнотою та силою звучання), ліричне (більш м'яке) і колоратурне (відрізняється рухливістю, здатністю до високих нот, яскраво вираженим вібрато). В хорі не застосовується.

Спів затуленим ротом – розповсюджений колористичний прийом в хоровому виконавстві. Корисний в педагогічних цілях у роботі над строем, ансамблем, вокальними навичками.

Слуховий самоконтроль – це вміння, за допомогою якого виконавець контролює свою гру на рівні відчуттів: він чує та коригує помилки, керує звучанням.

Основою самоконтролю є: здатність оцінювати якісне звучання; правильність формування звуку; музикальність і художнє виконання.

Тембр (франц. timbre – позначка, відмінний знак) – забарвлення звуку, залежить від розмаїття поєднань обертонів, виділення одних та маскування інших. Тембр голосу, значною мірою, якість вроджена, але під впливом навчання та практики може змінюватися. Гарний тембр – найцінніша якість голосу.

Темп музичний – швидкість виконання, що виражена в частоті чергування метричних долей. Темп визначає абсолютну швидкість виконання, на відміну від відносної швидкості, яку виражають ритмічні співвідношення.

Тенор – високий чоловічий співочий голос. Діапазон від c до c^2 . Основні різновиди: ліричний, драматичний і тенор-альтіно (дуже рідкісний голос, в якого розвинений високий регістр – вище c^2).

Термін – з (від латин, terminus - межа, кінець) - це слово або словосполучення, яке позначає поняття певної галузі знань чи діяльності людини. Його основні ознаки: системність, точність, прагнення до однозначності у межах своєї терміносистеми, наявність дефініції.

Теситура – висотне положення звуків мелодії по відношенню до діапазону голосу. В залежності від переваги у використанні високих, чи низьких звуків, буває висока, середня і низька. Використання теситурних умов – один із засобів музичної виразності.

Унісон – одночасне звучання двох, або більше звуків однакової висоти.

Фактура – сукупність засобів музичного викладу, що утворює технічний склад твору, його музичну тканину. Елементами фактури є: мелодія, бас, акорди, фігурація, окремі голоси, орнаментика, витримані звуки, тощо. Фактура зумовлена змістом твору, композиційними принципами (наприклад: гомофонія, поліфонія), виразними та технічними можливостями голосів. Основа форми фактури – музичні склади: одноголосний, поліфонічний, підголосковий, акордовий і т.д. Її характеристика включає: а) загальний тип фактури (гармонічний, поліфонічний,

тощо); б) склад хору (мішаний, однорідний, тощо); в) ансамбль, значення в ньому хорових партій, наявність солістів, супроводу; г) прийоми викладу – загальнохоровий або окремими групами, партіями, передача мелодії з однієї партії в іншу, співставлення хорових груп, дублювання, перехрещення, витримані звуки і т.д.

Фальцет – це один із регістрів співацького голосу, який утворюється за допомогою лише головного резонатора, не залучаючи грудного. Він звучить здебільшого слабко, безбарвно, не збагачений обертонами. У хоровому співі його застосовують як один із виражальних засобів.

Форма музична – сукупність засобів музичної виразності, що втілюють ідейно-художній зміст твору. Єдність змісту та форми – найважливіша умова художності твору. До елементів форми належать: мелодія, гармонія, фактура, структурні співвідношення, динаміка, агогіка, елементи хорового звучання. Над ними слід працювати в бік розкриття змісту твору. Музична форма – це побудова твору. В хоровій музиці застосовуються різні музичні форми: період, двочастинна та тричастинна форма, куплетна, варіаційна, рондо, сонатна, строфічна, поліфонічна і циклічна.

Форсування звуку – напружений, крикливий спів, що відбувається в результаті надмірного натиску повітря на голосові зв'язки, або в результаті високих звуків «без прикривання». В результаті форсування в голосі може з'явитися тремоляція, нестійкість інтонації і, навіть, «зрив голосу».

Фонаційний видих потрібно здійснювати з відчуттям опори звука. Рівномірний, економний видих повітря необхідний під час виконання плавних, наспівних мелодій.

Фразування – виразне художньо-сміслові виділення музичних фраз та інших побудов, під час виконання музичного твору. Фразування використовує розмежування за допомогою цезур, об'єднання за допомогою ліг, артикуляції, нюансування. Найважливіший засіб виразності. В хоровому співі, за допомогою ланцюгового дихання є можливість тривалих побудов.

Хор – це таке зібрання співаків, в звучанні якого є суворо врівноважений ансамбль, точно вивірений стрій та художні, чітко вирівняні нюанси. Це великий вокально-виконавський колектив, який засобами власного мистецтва правдиво, художньо й повноцінно розкриває зміст і форму виконуваних творів і своєю творчою діяльністю сприяє ідейно-естетичному вихованню народу.

Хор – це такий колектив, який достатньою мірою володіє технічними та художньо-виразними засобами хорового виконавства, необхідними для того, щоб передати ті думки та почуття, той ідейний зміст, який закладено композитором.

Хормейстер – керівник хору; помічник художнього керівника хорового колективу.

Хорова партія – група однорідних голосів в хорі, що виконує в унісон свою мелодію – частину хорового твору. Найменша кількість співаків партії – 3 людини.

Цезура – межа між частинами музичного твору; виконується у вигляді короткої, але помітної паузи, часто супроводжується зміною дихання.

Чоловічий хор – хор, який складається із чоловічих голосів: тенорів, баритонів та басів. Завдяки діапазону до трьох октав і більше, чоловічий хор володіє значними виконавськими можливостями.

Accelerando – прискорюючи

Adagio – повільно

Ad libitum – за бажанням

Allargando – розширюючи

Allegro – швидко

Allegretto - пожвавлено

Andante – не поспішаючи

Assai – цілком

A tempo – в темпі

Cantabile – наспівно

Conmoto – з рухом

Dolce – ніжно, солодко

Espressivo – виразно

Grave – тяжко

Largo – широко

Liggiere – легко

Lento – протяжно

Maestoso – урочисто

Marcato – підкреслюючи

Meno mosso – менш рухливо

Mesto – сумно

Moderato – помірно

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бондар Є. М. Художньо-стильовий синтез як феномен сучасної хорової творчості: монографія. Одеса: Астропринт, 2019. 328 с.
2. Каблова Т. Б., Румянцева С. В. Читання партитур для вокальних ансамблів: навчально-репертуарний збірник для студентів ВНЗ. Київ: 2019. 90 с.

Допоміжна література

1. Кулікова С. В., Шафарчук Т. Г., Десятникова Н. Л. Формування техніки співу на опорі у майбутніх педагогів-музикантів. *Наукові записки: Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка, 2022. №200 С. 87-92.
2. Кьон Н.Г., Тун Ліньге. Шляхи вдосконалення навичок співу в школярів молодших класів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. *Науково-фахове видання «Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітніх школах»* № 72, т. 1. м. Запоріжжя: 2020 р., С. 120-124
3. Кьон Н.Г., Лі Ліцюань Методика подолання недоліків вокального інтонування у школярів молодшого та підліткового віку. *Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя : Психолого-педагогічні науки*. Ніжин: 2018. № 3. С. 122–127.
4. Леснік О. С. Діалогічне спілкування як засіб формування художньо-мовленнєвих умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі диригентсько-хорової підготовки. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка, 2019. Випуск 176. С.217–222.
5. Леснік О. С. Формування художньо-мовленнєвих умінь майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі диригентсько-хорової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Суми, 2021. 23с.

6. Леснік О. С. Сакральні аспекти сучасного українського хорового мистецтва. *Хорова творчість та освіта: осмислення традицій, опанування новацій : Матеріали всеукраїнського науково-педагогічного підвищення кваліфікації (22 травня – 2 липня 2023 р., м.Одеса)*. Видавничий дім «Гельветика», 2023. С.76-79.
7. Леснік О. С., Мамикіна О.А. Вокально-хорова підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва в контексті компетентнісного підходу. *Інноваційна педагогіка*. 2023. Вип. 58. Т. 2. С.55-59.
8. Новська О. Р., Клубкова С. А. Роль соціального інтелекту в контексті хормейстерської підготовки майбутніх фахівців у галузі музичної освіти. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 38. С. 41-44.
9. Новська О. Р., Левицька І. М. Ансамблеве музикування як ресурс фахового розвитку майбутніх учителів музичного мистецтва. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 39. С. 63-66.
10. Осадча Т. В., Клубкова С. А., Левицька І. М. До питання вдосконалення хормейстерської підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва. *Наукові записки. Серія: Педагогічні науки*. Кропивницький: РВВ ЦДПУ ім. В. Винниченка. 2021. Випуск 197. С.143 – 149.

Інформаційні ресурси в інтернеті

Бібліотека національної музичної академії України <https://lib.knmau.com.ua/>
 Бібліотека Одеської національної музичної академії <https://odma.edu.ua/biblioteka/>
 Твори українських композиторів <https://library.pdpu.edu.ua/>

Методичне забезпечення

Методичний контент з дисципліни «Хоровий клас» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та 025 Музичне мистецтво. Тема: «Вокальні жанри». 2022 р. Оприлюднено за посиланням: <https://youtu.be/EuXBldCPJa8>

Методичний контент з дисципліни «Хоровий клас» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та 025 Музичне мистецтво. Тема: «Тривалості нот та їх рахунок». 2022 р. Оприлюднено за посиланням: <https://youtu.be/VgPA1RJ8RvY>

Методичний контент з дисципліни «Хоровий клас» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та 025 Музичне мистецтво. Тема: «Тривалості нот та їх рахунок. Ритмічний малюнок». 2022 р. Оприлюднено за посиланням: <https://youtu.be/QWtvFgn0Aas>

Методичний контент з дисципліни «Хоровий клас» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та 025 Музичне мистецтво. Тема: «Дихальна система людини та як вона працює при співі». 2022 р. Оприлюднено за посиланням: <https://youtu.be/Utqt75T0Euc>

Методичний контент з дисципліни «Хоровий клас» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) та 025 Музичне мистецтво. Тема: «Резонатори». 2022 р. Оприлюднено за посиланням: <https://youtu.be/SyJ7a0fahAI>

Навчальне видання

Гетманець Наталя Юріївна

Лєснїк Олена Степанівна

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ПРОВЕДЕННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ,
ОРГАНІЗАЦІЇ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ «ХОРОВИЙ КЛАС»
для здобувачів другого року навчання за першим
(бакалаврським) рівнем вищої освіти**

Методичні рекомендації